

Satu Keiski-Toni 9.3.2018

NAISET, TYTÖT JA DIGIOSALLISUUS

Kiitos loistavista alustuksista Tuuti Piippo ja Christina Andersson – voimaannuttavaa!

Hyvät kuulijat,

Naisjärjestöjen Keskusliitto näkee digitaalisen murroksen ja työn murroksen suurena mahdollisuutena: Digitaalisessa murroksessa stereotyyppiat on vihdoin mahdollista kuopata: ESIM. Tekoäly ei syrji, ei katso ikää, sukupuolta tai etnistä taustaa, sen tarkoitus on auttaa tunnistamaan kehitystä ja trendejä. Se vaatii tietysti osaavia luovia ihmisiä, toimivan teknologian ja tietokannan. Ryhmytyötä, suunnittelua ja analysointia ja arviointia.

Uhkakuva naisjärjestöjen keskuudessa on syntynyt siitä, että sukupuoleen liittyvät tasa-arvokysymykset tai naiset eivät ole mukana digitalisaatioon liittyvissä suunnitelmissa, hankkeissa ja raporteissa huolimatta siitä, että naiset käyttävät paljon digitaalisia työkaluja ja muokkaavat työtään aktiivisesti uudella teknologialla ja uudella tavalla.

Teknologia-aloilla opiskelevat perinteisesti pojat, digipalveluja suunnittelevat ennen kaikkea miehet. Suljetaanko sillä pois vaikutusmahdollisuudet, osallistuminen, rohkeus ja into mennä mukaan, ja sulkeeko se ulkopuolelle osan suunnittelijoista ja käyttäjistä? Onko tämä aitoa moniäänisyyttä? Vaikeintahan ei ole kuitenkaan teknologia vaan yrityskulttuurin muutos.

Tähän mennessä tasa-arvonäkökulmaa tai naisten osallistumismahdollisuuksia digitaalisessa murroksessa on käsitelty huolestuttavan vähän tieteellisissä tutkimuksissa, julkaisuissa, raporteissa, kirjoissa tai artikkeleissa. Sen sijaan ohjekirjoja, matkaoppaita, verkkosivuja ja digitaalisia työn murroksen askelmittareita löytyy ylimmälle johdolle ja päätöksentekijöille.

On lukuisia visioita ja skenaarioita siitä, miten työ, työajat, tuloerot, johtaminen, toimeentulo ja työn luonne sekä työn käsitteet muuttuvat. Mutta selvityksiä siitä, miten se vaikuttaa tasa-arvoon tai kestävään kehitykseen, ei juurikaan löydy. Esimerkiksi World Economic Forum kuvasi vuonna 2016 digitaalisen ajan kotiteollisuutta: miten kotityöt ja työnteko yhdistyvät digilaitteiden avulla. Tarvitaan huomattavasti nykyistä enemmän tutkimustietoa – sekä luottoa naispuolisiin tutkijoihin, joita esimerkiksi viitataan nykyään miestutkijoita vähemmän.

Työn murros ja digitalisaatio koskee kaikkia aloja, ei vain teknologia-alaa. Se koskee hoiva-alaa, kaupan alaa ja taloushallintoa joka yrityksessä. Viestintä- ja media-alalla murros on jo ollut vuosia meneillään. Tarvitaan koodausta, data-analytiikkaa, ymmärrystä, sinnikästä testaamista ja uudelleen suunnittelua. Kaiken takana on kokonaisuuden hallinta, luovuus ja tietysti se tarina, juttu.

Suuret kaupan ketjut ovat muuttuneet parissa vuodessa aivan toisiksi yhtiöiksi. Sote-alan työntekijöistä, joita on 220 000, 90 prosenttia on naisia, eli lähes 200 000 naista vaihtaa työnantajaa sote-uudistuksen myötä. Oleellinen kysymys onkin nyt, miten naiset osallistuvat oman alansa suunnitteluun: tiedon keräykseen, koodaukseen, analytiikkaan, palvelumuotoiluun ja digihankkeisiin, miten he tutustuvat tekoälyn mahdollisuuksiin tai big datan käyttöön?

Massiivisia ponnisteluja suunnataan ICT-alalle ja matemaattis-luonnontieteellisten aineiden suosion kasvattamiseksi niin tyttöjen kuin poikienkin keskuudessa. Tekniikan alan tutkinnon suorittaneista naisia vain 16 prosenttia, ja teknologia-alan työvoimasta edelleen vain joka viides on nainen. Ponnisteluja on tehty vuosikymmeniä, mutta tilanne junnaa lähes paikoillaan. Tarvitaan työharjoitteluja, roolimalleja, vierailuja, kampanjoita, opettajakoulutusta. Suomessa on puute 15 000 koodarista. Koulutusjärjestelmä

tuottaa vuosittain 1000–2000. Monet siirtyvät 35-vuotiaina esimiehiksi tai johtotehtäviin. Myös data-analytikoista ja palvelumuotoilijoista on puute.

Mikrossoftin tutkimuksen mukaan tyttöjen alakoulussa herännyt mahdollinen kiinnostus matemaattisia aineita kohtaan romahtaa yläasteella. Mikä kääntää lapsen mielen? Meidän on mentävä itseemme vanhempina, opettajina, isovanhempina ja varhaiskasvattajina. Muuttuuko koulutusjärjestelmä, sulautuvatko oppiaineet toisiinsa, niin kuin korkeakouluissa suunnitellaan väljyyttä ja joustoa eri oppiaineissa. Tarvitaan lisää poikkitieteellisyttä ja kulttuurien ymmärrystä. Tarvitaan metataitoja, kykyä oppia uutta, hallita ajankäyttöä, tunnistaa oleellinen ja ajatella kriittisesti.

Ennustan, että kouluissa oppiaineet eivät voi tulevaisuudessa jakautua nykyiseen tapaan, vaan oppiaineiden sisällöt alkavat joustaa. Tulisiko matemaattisten aineiden sulautua muihin aineisiin? Miksi jaottelu pysyisi nykyisen kaltaisena, kun myöhemmin myös korkeakoulujen oppiaineisiin ennustetaan väljyyttä. Tapahtuu siis myös koulutuksen ja oppimisen vallankumous. Onko tulevaisuudessa enää insinöörejä, juristeja, pappeja, lääkäreitä, sairaanhoitajia, toimittajia tai opettajia? Vai onko heitä vain vähän, ja muut asiat hoidetaan toisin?

Digitaalinen murros vyöryy jo kaikkialla ja naisten osallistumista tarvitaan nyt heti. Ei siis voida odottaa, että nykyiset 5-7-vuotiaat tytöt kasvavat ensin. Arvokeskustelu olisi luonnollisesti myös käytävä, jotta emme siirrä kaikkea työtä seuraavan sukupolven harteille. Jokaisen naisen tulisi mennä mukaan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin: on mentävä oman mukavuusalueen ulkopuolellekin. Yksin oma osaaminen ei enää ratkaise vaan se, kenen kanssa teet töitä! Tehkäämme digihankkeista paras työkaverimme.